

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Sebastiano martyre &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

**GESTA BEATI SEBASTIANI CLARISSIMI
MARTYRIS, GRAVISSIME CONSCRIPTA, E QUIBVS BE-**

du & Vsuarius multa non vno loco descripserunt, & in sua martyrologia transulerunt: habenturque in antiquis manuscriptis codicibus. Est autem passim nonnihil mutatus stylus, sed modestè per F. Laurentium Surium: quòd alioqui stylo eleganti maxima ex parte scripta sint.

Sebastianus vir Christianissimus, Mediolani eruditus, ciuitate Narbonensi oriundus, Diocetiano & Maximiano Imperatoribus ita charus erat in omnibus, vt principatum ei primæ cohortis traderent; & suo eum conspectui iuberent semper adstare. Erat enim vir totius prudentia; in sermone verax, in iudicio iustus, in consilio prouidus, in commissio fidelis; in interuentu strenuus; in bonitate cõspiciuus, in vniuersa morum honestate præclarus. Hunc milites quasi patrem venerabantur; hunc vniuersi, qui præerant palatio, summo amoris studio complectebantur atque colebant. Erat enim verus Dei cultor; & necessè erat, vt quem Deus

larga perfuderat gratia, is ab omnibus amaretur. Et quotidie ille quidè sedulum Christo exhibebat officium, sed tamen dabat operam, vt id sacrilegis regibus esset incompertum; non passionis timore perterritus, nec patrimonij sui amore constrictus, sed ad hoc tantum sub chlamyde terreni imperij, Christi militem tegebat absconditum; vt Christianorum animos, quos inter tormenta videbat deficere, cõfirmaret, & Deo redderet animas, quas diabolus conabatur auferre. Deniquè postquam multas martyrum mentes à timore passionis eripuit, & ad capeffendam coronam perpetuæ vitæ incitauit; ipse quoque quis esset aperuit, quia lumen latere in tenebris non potuit.

Clarissimis igitur viris Marcelliano & Marco, duobus geminis fratribus, pro Christi nomine in vinculis constitutis, quotidie solatium exhibebat; & tam ipsis, quàm etiam seruis eorum, cum quibus tenti fuerant, salutaria fidei consilia ministrabat, vt fugitiua seculi blandimenta respuerent; & momentaneos corporum cruciatu non timerent. Qui cum sanissimis consolationibus acquiescerent, & verbera carnificum constanti animo perferrent, capite damnati sunt; idq; hac conditione; vt si eo temporis puncto, quo gladio feriendieffent, sacrificare vellent; & parentibus & coniugibus & liberis & facultatibus suis redderentur. Erant enim non solum, vt diximus, genere clarissimi viri, sed etiam facultatibus locupletes; patre Tranquillino, matre Martia progeniti, qui illos sequebantur cum vxoribus eorum & filijs; quos illi, vt potè nepotes suos, ingenti sanè amore prosequabantur. Vnde factum est, vt ab Agrestio Chromatio, vrbis Romæ præfecto, triginta dierum inducias impetrarent; quo temporis spatio ageretur cum illis; vt ad sacrificandum idolis accederent.

Accedentes itaque amici eorum ad illos; ita eos compellere cõeperunt; Vnde vobis tam dura mens, tamq; ferreum pectus; vt neque patris canitie permoueamini, & matri iam decrepitæ nouos partus dolores afferatis? Olim quidem illa partus sui dolores his consolationibus superabat, quòd vno cruciatu duos filios pareret, & geminum patri filiorum affectum funderet; at nunc insanabilis dolor, pœna incurabilis, inmedicabilis cruciatu, incomparabilis parturitiõ est; dum spes & gaudium eripitur, vita contemnitur, respuitur gloria; & proculcatis omnibus pietatis affectibus, mortis atrocitas appetitur potiùs quàm timetur. Obsecramus vos, o amici charissimi, tandem hisce finem date calamitatibus; & vos patres esse dulcium filiorum vel admoniti mementote. Hæc & his similia amicis dicentibus, miseram se clamitans mater aduenit; solutisque crinibus, canos suæ senectutis ostentans; in conspectu eorum vestem, qua tegebatur pectus, scidit; & cunctis lachrymantibus, ostendebat eis, laxis iam pellibus marcidas, quas suxerat mammæ; & blandimenta, quæ illis adhuc infantibus exhibuisset, multum eiulans commemorabat, ita inquit:

Tu mihi semper plus blanditus es filij; & tu amplius verècudatus es. In illo imaginem

IANVAR. 20.

Virtutes S. Sebastiani.

Celat religione sua.

Marcus & Marcellianus, insignes martyres.

Tentatio vehemens SS. martyrum à cognatis.

meam peperi, in te paternos vultus effudit, tu patri vtilior, iste similior. Heu me, heu me miser! circūvallat me ex omni parte incomparabilis luctus, inaudita miseria & geminata orbitas, nullis penitus calamitatibus æquiparanda. Amitto filios ad mortem vltro properantes, quos si mihi hostes auferrent, per medias sequerer acies bellatorum: si iudicia violenta concluderent, carcerem simul irrumperem moritura. Nouum hoc percundi genus est, in quo carnifex rogatur vt feriat, vita optatur vt pereat, mors inuitatur vt veniat. Nouus hic luctus est, noua miseria, in qua natorum iuuentus sponte sua interit, & miseranda parentum senectus compellitur vt viuat.

A patre.

Memoria,
ingenium,
cruditioco-
rum.

Hęc & his similia prosequente matre, infirmus pater & iam senio grauis, manibus seruulorum adducitur, qui cygnæum caput puluere conspergens, huiusmodi dabat voces ad cælum; Ad mortem vltro proficiscentibus filijs valedicturus aduenit, vt vniuersa, quæ à filijs sepulturæ meæ exhibenda paraueram, ego infelix filios sepulturus expendam. O filij mei, baculus senectutis, & geminum viscerum meorum lumen, nati feliciter & prosperè educati, excellentissimæ memoriæ & ingenij singularis, omniumque liberalium peritia literarum imbuti, quæ ista repente insania, vestra voluntate suscepta, mortis vos fecit esse amantes, quæ sanè vita præditis nunquam grata fuit, nunquam ne morituris quidem sui amorem attulit, ad quoscunque autem peruadere potuit, violenter admissa est, nec mortalium quisquam sua eam voluntate exceperit. Quod si hanc nudus debitor, sub avaro fœneratore positus, nulla potest ratione diligere, immò non solum non diligere, sed timere etiam illam cõspicitur, qua ratione eam appetit, qui & bonis omnibus exuberat, nec vlli quicquam debet. Venite, quæso, huc iuuenes, & plorate iuuenes sua sponte pereuntes. Venite senes, & mecum meos plangite filios, quotquot vos paterna habere viscera sentitis. Huc accedite patres, & caueat, nè similia etiam vos patiamini. Deficite plorando oculi mei, & caliginem obducite, fundentes flumina lachrymarum, nè videam eadi gladio, quos dum virga leuis tangeret, tremui dum mœ-

A coniugibus & liberis.

Mollescunt
animi mar-
tyrum.

rentes leuiter viderem, expaui. Dum hæc & eiusmodi senior pater ageret, en amborum quoque coniuges cum liberis adueniunt, & eorum ad spectibus offerentes infantulos, in has voces cum multo eiulatu prorumpunt; Quibus nos seruituras relinquitis, quibus coniugij nostri traditis charitatem? Qui, putatis, erunt horum infantium domini? qui vestrarum ædium audissimi inuasores? qui vestra occupatores familiæ? qui sibi diuisuri vernaculos, quos nutriiistis? Heu quàm ferreo, heu quàm impio crudelitatis genere parentes despiciatis, amicos respicitis, vxores abijcitis, filios abdicatis, & vos ipsos carnifici vltro iugulandos exhibetis. Interea dum hæc dicuntur & fiunt, inter vxorum lachrymas & suspiria filiorum, cœperunt milites Christi mollescere, & animi dolore permoueri.

Insignis
oratio S. Sebastiani.

Huic autem spectaculo, vt antè diximus, intererat sanctus Sebastianus, vir per omnia Christianissimus, quem occultabat militaris habitus, & chlamydis vsus celabat, cumque cerneret athletas Dei immenso certaminis pondere fatigari, in medium eorum se inferens, ait; O fortissimi milites Christi, o instructissimi diuini prælij bellatores, per eximiam animi virtutem fortiter peruenistis ad palmam, & nunc per misera blandimenta coronam deponitis sempiternam? Discat per vos nunc Christi militum fortitudo fide potius armari, quàm ferro. Nolite victoriarum vestrarum insignia per mulierum blandimenta abijcere, & subiectas pedibus vestris hostis deuicti ceruices, ad rediuiua iterum bella laxare, cuius quantum sua contra vos extiterit & periniqua instantia, sanior tamè efficitur ira repetita. Erigite igitur à terrenis affectibus gloriosum vestri certaminis trophæum, & nolite illud amittere ob fletus paruulorum. Isti, quos plorantes attenditis, gauderent hodie, si possent scire quæ nõstis. Putant enim, quod hæc vita sit sola, quæ vbi finem acceperit, nulla vitalis anime, corpore deficiente, valeat portio remanere. Si enim scirent esse aliam vitam, ignaram mortis, tristitiæ nesciam, in qua regnat immortalitas, & perpetua gaudia commorantur, profectò vobiscum ad illam festinarent pertingere, & hanc vitam pro nihilo putantes, illam appeterent, quæ in iugi exultatione permanet, & penitus finiri non nouit. Hęc autem præsens vita fugacissima est, & vsque ad eò infida, vt nec sui amatoribus fidem seruare potuerit vnquam. Ab ipsa enim mundi origine in se fidentes sefellit, omnes sui cupidos delusit, cunctos de se præsumentes irrisit, & ita nullum omninò certum reddidit, vt omnibus probetur fuisse

Vitæ huius
fallacia.

mentita.

Atque

Atque vtiàm solius mendacij culpæ esset obnoxia; & non per flagitia omnia suos cogeret peruagari amatores. Ipsa edacitatem suggerit voracibus, ebrietatem temulentis, naufragium pudoris adulteris, execrabilem pueritatem incestis; ipsa furem instigat vt capiat, iracundum vt sæuiat, mendacem vt fallat. Ipsa inter coniuges diuortia seminat, inter amicos discordias, inter pacificos lites, inter iustos iniustitiam, inter fratres scandala. Ipsa iudicibus eripit iustitiam, castis pudicitiam; artificibus peritiam; moribus disciplinam. Et vt immaniora, quæ suis amatoribus ingerit, crimina memoremus, si fratrem aliquando germanus frater occidit, si filius necauit patrem, si interemptus est ab amico amicus? cuius hæc instinctu perpetrata sunt scelera, cuius intuitu, cuius vel spe vel fiducia hæc nefanda admissa sunt facinora? An non præsentis huius vitæ amore ducti, dum hæc committunt, illamq; plus æquo diligunt, iniquo homines odio prosequuntur? Cur enim pirata iugulat nauigantem, cur latro viatorem interficit, di-

Vitæ amor
scelerum
omniū in-
centium.

ues opprimit pauperem, superbus humilem, & nocens omnis quæcunque potest infestat innocentem? Certè hæc mala omnia illi designant, qui huic vitæ obsequi cupiunt; sibiq; persuadent, se eius in amore posse per longa temporum spatia durare. Non ergo alterius rei causa sunt scelera; nisi vt infelicissima huic carnali vitæ à carnalibus inferuiatur. Ipsa est, quæ eis crimina imperat, iubet facinora, suadet iniusta? & posteaquàm omni est crudelitate omniq; spurcicia saginata, seruietes sibi tradit filia suæ morti sempiternæ. Ex ipsa enim, & ex eius vtero nata est mors æterna, quando gulæ suæ & libidini & oculorum oblectamentis primi homines obsecuti sunt: atque idè qui ad æternam capessendam vitam conditi erant, in hanc mortis regionem sunt detrusi; atque hinc porro ad inferos deuoluti, nihil secum absportantes.

Hæc ergo vita est, quæ vos fallit, amici charissimi; vt amicos vestros ad vitam euntes sempiternam, iniusto consilio reuocetis. Hæc vos instigat, o parentes sanctissimi; vt filios vestros proficiscetes ad cæli comitatum, ad honorem incorruptibilem, ad amicitias Imperatoris æterni, stultissimis lamentationibus retrahatis. Hæc est, quæ vos o castissimæ coniuges beatorum, sub pietatis prætextu ad impietatem mentes martyrum fecit impellere; & mortem pro libertate illis adferre. Si enim consensissent persuasionibus vestris, pauco quidem tempore vobiscum esse poterant; at postea necesse esset illos à vobis separari; & ita separari; vt non nisi inter tormenta perpetua mutuò vos iterum conspiceretis; vbi edax flamma incredulorum animas deuorat, vbi dracones tartarei blasphemorum labia comedunt; vbi serpentes morsibus suis incredulorum pectora lacerant; vbi vlulatus, gemitus & mugitus horrendus personat, confususq; clamor, quem vis tormentorum excitat, & incendij ardor intolerabilis extorquet. Hæc autem calamitas, quæ illic infideles excipit, nullo vnquam termino definitur; nullo fine concluditur: sed flammaram atrocium combustionem miseri illi corroduntur; & ad rediuiua incendia iterum qui adusti fuerant, reparantur. Has igitur pœnas & hos finite euadere; & vosmetipsos ab illis eripere conamini; permittite interim hos ad coronam pertingere ipsi præparatam. Nolite timere, non separabuntur à vobis; sed vadunt vobis præparare in cælo sidereas mansiones, in quibus vnà cum illis & cum filiis vestris sempiterna felicitate perfruamini.

Pœne infer-
orum.

Gaudia &
felicitas cæ-
lestis para-
disi.

audita, fulgura & conuulsiones nunquam visa. Cinnamomum illic virgulta gignunt, & in balsamum arbuscula proficiunt. Odor inestimabilis membra omnia mirè afficit, nec esca in faeces mutatur. Sicut enim bono nuncio aures, & bono odore nares, & grato aspectu oculi recreantur, & eiusmodi oblectatio non potest ad malam stomachi concoctionem prorumpere: ita illius vitæ beatæ refectio melliflua, vniuscuiusq; palatum proprio desiderio afficiet: moxq; votis suis omnibus perfruetur anima, cunctis illi ad ea obsequentibus, & delectationibus omnibus paratissimus seruiet effectus.

Voluptati
conceptus
quid præ-
fert.

Quisquis ergò in hac mortali vita concupiscentijs & delectationibus suis bellum indixerit, nec ijs sese permiserit, illic à creatore suo integras consequetur. Deus enim ita creauit hominem, vt viuere: porro iuxta delectationis introitum mortem posuit, vt quibus in hac vita libet viuere, & mortis timore absolui, vitam aliam inquirant; & dum præter hanc mortalem, aliam esse didicerint, explorent num & illa possit senectute intercepti, aut morte finiri: cumq; immortalem esse cognouerint, inuestigent itidem, vtrum possit illa æternitas vel honore iustos, vel iniustos poena afficere: idq; vbi speciatim didicerint, consequenter inquirant, cur à creatore diuitiæ sint collatæ, si ex eius legis præscripto sunt contemnendæ? cur item quadrupedum, & volucrum atq; reptantium tanta varietas ab illo condita sit, si gula renuncians est: cur deniq; ille naturalem illam corporibus indiderit delectationem, quæ ad libidinem incitat; si eius vsus nõ solum culpæ reum facit, sed etiam æternis tradit incendijs?

Diuitiæ cur
collatæ à
Deo.

Si igitur querat, cur à creatore diuitiæ sint concessæ, si sunt contemnendæ, ita respondemus; Diuitiæ à Deo conditæ, suos amatores hoc serè pacto alloquuntur; Sic nos amate, vt nos à vobis nunquam separemur; sequi vos morientes non possumus; antecedere autem vos viuentes possumus, sed si ipsi iubeatis. Auarus foenerator & cupidus agricola exemplo vobis sint. Ille aurum tradit homini, quod duplicatum recipiat; hic diuersa terræ semina committit, vt, si possit fieri, quod simplum tradidit; centuplū referat. Debitor ergò creditori aurum reddet duplicatum; & terra semen centuplex. Proh nefas, potest & debitor reddere foeneratori, & terra agricolæ? Deus verò diuitias suas, si eas à te accipiat, amplificatas & auctas restituere tibi non potest? Si roges, cur diuitias tibi dederit, si sint illi reddendæ? certè tradidit illi eas tibi, vt scias, quanta in eis requies, quanta voluptas, quantus luxus, quantaque in eis possint esse deliciae, vt his cognitis, si verè amas diuitias tuas, ipsi eas tradas custodiendas; quas si tu illi nolis credere, aut edacitas gula inuadit eas, aut luxuria libidinum mater tibi eas eripit, aut sine dubio, quod nõ si optimè, mors de improviso aggrediens, ita tibi illas extorquet, vt tu illas deinceps nec habere, nec videre queas. Quæso te, si transfires per medias acies barbarorum, & inuenires fortem virum qui te semper dilexisset, qui tibi erumenam pecunijs plenam donasset, diceretq; tibi, Da mihi pecunias custodiendas, quas dedi tibi, quia hi barbari insidiantur, vt eas tibi auferant, quas cum abstulerint, suis te gladijs laniabunt? an non pedibus eius aduolutus, rogares vt ipse eas reciperet; nihil ambigens, quod & ampliora quam acciperet, sit redditurus, & te ab hostibus liberaturus?

Voluptates
respuenda.

Restat nunc, vt diuitijs vestris in tuto repositis, ad delicias veniamus; quas, qui habet aures audiendi, audiat eas dicentes sibi; Si verè amatores nostrî estis, illi nos commendate, qui nos vobis integras illibatasq; in illa regione restituat; in qua vobiscum iugiter manere possimus. In hac enim vita caduca si nos vobis obsequi volueritis, quasi hic expensæ & exhaustæ; vbi vobis omninò negabimur. Dimittite nos interim seruire mortuis; quia idcirco breuiati sunt dies mortalibus, vt immortalibus perpetuò famulemur. Sic enim propter electos breuiabuntur dies, vt seruitute nostra diu frui non possint iniusti. Seruimus interim festino cursu impijs, sceleratis & turpibus; at non spontè, sed propter eum qui nos subdidit; liberabimur tamen à seruitute corruptionis; & reuocabimur ad libertatem gloriæ filiorum Dei. Omnis itaque delectatio futura vitæ seruata, nequaquam perditur; Neque enim repositi thesauri existimantur ab eo, qui eos absconderit in terris, interisse; sed magis tanto securius eos habere se confidit, quanto eos occultius & tutius collocarit. Sint ergò repositæ omnium deliciarum affluentia, vt non contingantur in hac vitæ quæ præterit; quia si hic in vsu fuerint; in illa vita, quæ nunquam præterit, amittuntur. Esto, quod vita hac per centum tendatur annorum spatia?

Vitæ huius
breuitas.

an non, vbi extremus aduenerit dies, statim videbitur quasi non fuisse, & tanquam hospitis, vno die apud nos manentis, vestigia reliquisse? Illa autem vita manet iugiter, per-

seuerat constanter: annisq; labentibus iuuenescit & pullulat, & indè renouationis sumit initium, vnde finis accipitur. O verè illum degenerem & omnis boni expertem, qui huius tam formosæ vitæ amore non capitur, qui timet hanc perituram perdere, & illam accipere, quæ perire penitus non nouit? in qua delicia, delectationes, diuitiæ & gaudia sic semper inchoant, vt terminum ignorent? sic principium capiunt, vt finiri prorsus non queant. Nam qui huius tam præclaræ vitæ amator essoluerit, non solum hanc mortalem perdit, & illam sempiternam non inuenit? verum etiam, vt dixi, à morte perpetua capitur & tenetur: in qua est iugis flamma, perseuerans tribulatio, & pœna indeficiens: in qua atroces spiritus commorantur, quorum brachia, capita draconum sunt quorum oculi igneas ex se sagittas iaculantur? quorum dentes sicut elephantis prominent, & stimulant ad tormentum velut caudæ scorpionum: quorum voces ceu leonum fremitus sonant? quorum aspectus tremorem incutit, pariter & dolorem, & mortem. Atque vitam mors posset in his angustijs constitutis occurrere? sed, quod est acerbius, ad hoc viuunt, vt cruciatibus subdantur: ad hoc redintegrantur, vt exesa serpentum moribus membra, iteratis subindè & iterum reparatis moribus dilacerentur. Hæc est omnis causa certaminis; quæ pœnas martyrij quantumuis atroces, æquo docet animo tolerari debere.

Nolite ergò, ô amici, ô parentes, & ô coniuges venerandæ sanctorum, nolite à vita ad mortem, quos diligitis, reuocare, à gaudio ad luctum deducere; à lumine ad tenebras trahere; & ab æterna requie ad pœnas sempiternas accersire. Hoc est enim cum diabolo quasi piscibus hamum tendere; & illicere ad exiguam hauriendam suauitatem, in qua intus lateat dirus cruciatus viscerum; & mors interiorum tormentis extorta. Est hoc planè æternarum compensationi deliciarum fugitiua gaudia antepone; & parauo risu æterna lamenta adsciscere. At hoc profecto etiam in gladiatoribus, qui se vitæ neci offerunt, nemo est qui non damnet? qui vnius anni voluptates attendunt, nec considerant quis fructus ex illis delicijs oriatur. Postea enim cruciatur ictibus gladiatorum, & alterna cæde intima viscera, scisso ventris tegmine, in conspectum profertur populorum; vt pinguedo, quam inconsulta sagina attulerat, diabolo voranda offeratur. Hoc nimirum maligni dæmonis consilio, quo gladiatores isthuc faciunt, martyres Dei ad vitam æternam proficiscentes reuocantur; quando, vt paucorum dierum vitam viuunt, docentur perpetuos sibi conciliare cruciatus; & mortem æternam, quæ vel maximè metuenda est, non timere. Sed fortassis opponitur nobis, quam ob rem Christianus tormenta non metuat; & præsentis non terreatur pœna tortoris. Nimirum idcirco non frangitur metu, idcirco dolores non pertimescit, quia scit se per breuis cruciatus præcio perpetuæ salutis & sanitatis gaudium emere; & per momentaneam tribulationem ad perennem felicitatem & sempiternam lætitiâ peruenire.

Sed si tamen omninò timendus est dolor, timendus est carnifex, timenda est noua & exquisita pœna tortoris? quæ magis metuenda, quæ horreda & fugienda magis ista ne, quæ hodiè exardescit, & cràs refrigescit? quæ sub vna hora inducitur, & sub hora vna excluditur? an illa potius, quæ nullo sine cõcluditur, nullo tẽpore extinguitur? nulla prorsus consumitur vetustate? Nam præsens dolor aut leuis est, & potest tolerari? aut grauis est, & citò glorioso certamini adfert finem. Ille autem pœnarum dolor, & cruciatus incendijs, qui huius vitæ amatores manet, cum sit quouis tormentorum genere vehementior, nunquàm finiendus aggreditur; & acrius subindè quàm inchoauerit, sæuit, & terminus sæuendi nullus, nullus omninò finis occurrit: sed habens secum vniuersa suppliciorum genera, subindè renouatur vt sæuiat, augmētatur vt exurat, inflammatur vt durius excruciet. Ab hoc ergò intèritu hortemur euadere quos amamus, & nos ipsos ad euadendum fortiter præparemus: nec timeamus vna hora ferre dolorem in corpore, qui optamus æternum gaudere cum Christo. Permittamus animas nostras cum palma ex hoc egredi corpore, vt possimus pœnas æternas effugere, & ad possessiones fidereas, plenas delectationibus, peruenire. Lachrymas nostras mutemus in gaudium, nec quasi morituros plangamus, quos cum Christo credimus sine fine regnaturos. Congratulemur potius victoribus hostium, conculcata eorum ceruice: congaudeamus martyrij prætexta indutis, & cæli designatos consules gloriemur. En dies, in quo vincere se tyrannus existimabat: qui dum capit, captus est? dum tenet, vincit? dum torquet, Stulticia demonum, mar-

Demonum
truces species.

Gladiatorum
amentia.

Christiani
cur pœnas
cõtemnant.

Stulticia
demonum,
mar-

martyrij etiam nostros excitemus affectus; vt illum, qui de nostra captiuitate voluit triumphū agere, fortiter capiamus; & quasi à graui somno expergescat, aperiamus oculos animorum; vt videntes foueas, quas in nostrī perniciem inimicus aprauerat, nos quidem auxiliante Deo euadamus; & ipso diabolo cum satellitibus suis in ipsam, quā parauerat, foueam incidente, nos cum propheta dicamus; Foderunt ante faciem meam foueam; & ipsi inciderunt in eam.

Psal. 56.

Cælesti luce perfunditur S. Sebastianus.

Hæc cum beatus Sebastianus, indutus chlamyde, accinctus balteo, ex suo ore proferret; subito per vnā ferē horam splendore nimio, de cælo veniente, perfusus est; & sub ipso splendore pallio candidissimo ab angelis septem clarissimis amictus; apparuitque iuuenis iuxta eum, dans ei pacem, & dicens; Tu semper mecum eris. Hæc autem gerebantur intra domum protoscriniarij (quem primiscriinium author vocat) nomine Nicostrati, apud quem custodiebantur Marcellianus & Marcus; qui Nicostratus habebat vxorē nomine Zoën, quæ ante annos sex nimia morbi infestatione facta erat mutata; facultatem tamen audiendi & intelligendi non solum non amiserat, verum etiam melius quàm prius, obtinebat. Hæc itaq; cum intellexisset omnia, quæ beatus Sebastianus dixerat, & tantum lumen circa eum vidisset; cumq; omnes tremefacti, miraculi stupore teneretur; innuebat manu omnibus, quod magno illis probro futurū esset; si tam euidenti assertioni non crederent. Deinde genibus eius aduoluta; rogare eum cœpit quibus potuit manuum indicijs. At beatus Sebastianus videns eam animi sensa linguæ expressione declarare non posse; causam eius silentij percontatus; didicit sermonis copiam nimia illi vi infirmitatis ereptam. Itaq; dixit; Si ego verus Christi Iesu seruus sum, & vera sunt omnia, quæ ex ore meo hæc mulier audiuit & credidit; tu beat Dominus meus Iesus Christus, vt redeant ad eam officia laborum; & aperiat os eius, qui aperuit os Zachariæ prophete Domini. Et fecit crucem in os eius. Statim ergo ad hanc vocem sancti Sebastiani exclamauit mulier voce magna, dicens; Beatus es tu, & benedictus sermo oris tui; & beati, qui credunt per te Christo filio Dei viui. Ego enim vidi oculis meis angelum ad te venientem de cælo; & librum ante oculos tuos tenentem; ex cuius lectione vniuersa sermonis tui oratio decurrebat. Benedicti ergo, qui omnibus, quæ locutus es, credunt; & maledicti, qui dubitauerint vel in vno verbo ex his omnibus, quæ audierunt; quoniam sicut aurora superueniens vniuersas noctis tenebras excludit, & omnium oculis lumen, quod nox cæca negauerat, reddit; ita lux sermonum tuorum omnem caliginem omnemque ignorantiam meæ cæcitate extersit; & oculis rectè credentium serenum post noctis tenebras diem reddidit. A me autem non solum incredulitatis tenebras expulit; verum etiam sermonis mei ostium, sex annis ex infirmitate clausum, patefecit.

Lucæ 7.
Muta loquitur, cruce signata.

Nicostratus credit in Christum.

Videns autem Nicostratus vir eius tantam Christi virtutem in sua vxore declaratam, cœpit eius pedibus aduolui; petijtque veniam, quod Imperatoris & prætoris iussu sanctos Dei Marcum & Marcellianum habuisset in vinculis; & auferens à manibus illorum ferreos nexus, genua eorum amplexus, rogare cœpit, vt dignarentur abscedere, dicens; O quam beatus essem, si pro vestra possem salute constringi; forsitan sanguinis mei effusione abluerentur peccata mea, vt mortem illam poenarum æternarum euaderem; & ad illā vitam pertingerem, quam nobis Deus per os domini mei Sebastiani manifestare dignatus est. Cumq; rogaret sanctos martyres, vt abscederent, dixerunt ei; Si tu fidei gloriam, quam nunquam habueras, accepisti; quomodo nos, quæ semper ab infantia habuimus, relinquentes, tibi passionis nostræ calicem dabimus, quem tibi nos propinare possumus, dare non possumus? Dives enim in omnibus Christus est; & largi vbertatis suæ affluentia omnibus ad se venientibus meliora præstat quàm rogetur. Si ergo cum essetis increduli, donatum vobis est lumen veritatis agnoscere; quanto magis credentibus vobis, omnia quæcunq; poposceritis, donabuntur? Diuina enim clementia semper parata est votis omnibus gratis præstare; & cunctis gratiæ suæ dona eo magis multiplicat; quo mens eorū altioris fidei susceperit normam. Fides igitur vestra à magisterio sumpsit exordium; & omnia quæ eruditio annosa vix confert; spatio vnus horæ vos cepistis. Nulla parentum memoria vos impedit credere, nullus erga teneretis filios reuocat nutritus affectus; contēnitis subito, quod semper amastis; & queritis quod nunquam sciulistis. Per ignotas ingressi vias, repente peruenistis ad Christum; & animo iam intrastis cælū, qui nullū in terra solatium queritis. O quam incomparabilis pra-

Mira gratia vis.

præconij facinus; ò quàm imitabile virtutis exemplum. Nondùm vos ad Christum sacri baptismatis vnda perduxit, nondùm per tyrocinij rudimenta, militaria saltem signa sumpsistis; & iam pro vero rege arma corripitis, & eius milites à vinculis ferreis soluentes, vos ipsos intrepidus optatis pro occidendis morti offerre.

Cùm hæc audientes, omnes pariter lachrymis pœnitentiam præterita persuasione ostenderent, Marcus ait; Discite parentes charissimi, & vester, ò coniuges, discat conjugalis affectus, aduersus pugnam diaboli & contra omnes carnalium desideriorum sagittas clypeum virtutis opponere; atq; inter acies tyrannici exercitûs hosti non cedere; dimicare, acrius gradum figere, & ad regem fortiter peruenire. Insurgant quantum volunt, & sæuiant satellites dæmonum; & quibus volunt pœnis corpora nostra dilanent; corpus occidere possunt; sed animam vincere non possunt pro fidei veritate pugnantem. Gloriosiores faciunt milites vulnera; pro imperatore suscepta. Idcirco enim diabolus, tyrannidis suæ furore percitus, nunc sæuit, quòd præuidet perseuerantiæ nostræ trophæo se posse torqueri; & idcirco tormenta infert, nè spes eius pereat; mortem minatur, vt terreat; vitam promittit, vt eripiat; securitatem pollicetur, vt tollat. Hæc tota belli calliditas, hoc fraudis consilium? à supplicijs corpus eripere; & vitij animam subiugare. Nos contra contendimus hosti non cedere; corpus contemnere; animæ subuenire. Cur enim fortissimi ducis milites miserimis terga vertant; & in eo bello deficiant; in quo possunt esse victores? vel qua ratione mortem timeant, qui sciunt hanc hominis naturam esse, non pœnam? Cur, inquam, mori timeant; qui credunt hanc vitam falsam esse, & veram vitam inuenire non posse nisi eum, qui ab amore suo falsam hanc & caducam abijciat? quæ suis amatoribus non nisi peccata imperat, suadet facinora; ingerit crimina; atq; hoc vnicè hortatur, vt de vita æterna ne cogitent quidem; futurumq; Dei regnum desperent? Videamus, oro, quibus casibus subiaceat, quibus periculis seruiat ancilla? vt cum didicerimus eam nec seipsam posse regere, seruitia nostra eius dominio subtrahentes; aliam cui meritò seruiendum sit, inquiramus. O quàm multos eius amatores subito grauis ruina oppressit; fulmen perculit & incendit; perdidit; naufragia; Charybdis vorax absorbit; gladius ingulauit? Et hanc miserum dolore amittentes vitam, illam penitus inuenire non possunt. Ad illam enim vitam non pœna perducit, sed causa. Vno denique eodemq; pœnarum genere, & innocentibus salus æterna confertur; & delinquentibus pœna irrogatur.

Hæc & his similia cum Marcus persequeretur, cœperunt omnes, qui aderant, Deo gratias agere; fundentesque lachrymas, pœnitentiam præ se ferre, quòd charitati Dei carnis amorem prætnlissent; atque ab agone martyrij ausi fuissent animos reuocare sanctorum. Cumq; omnes, qui ad decipiendos sanctos venerant, vnanimiter crederent Christo; Nicostratus cum coniuge sua vrgebat, dicens; Non capiam cibum neque potum, nisi mysterium Christianæ religionis mihi fuerit traditum. Cui sanctus Sebastianus dixit; Muta dignitatem tuam; & incipe magis Christi esse protoscriniarius, quàm præfecti. Audi itaq; consilium meum; & omnes quos carcer includit, & vincula tenent atq; ergastula conficiunt; in vnum redige. Quod cum feceris, antistitem sacræ legis adhibebo, vt cum omnibus, qui credere voluerint, mysteria sancta suscipias. Si enim diabolus Christo sanctos suos auferre conatus est & conatur; quanto magis nos pietatis argumento hos, quos diabolus iniuste lucratus est, curare debemus; & suo restituere creatori? Ad quæ Nicostratus ita respondit; Quomodo iniquis & criminosis possunt sancta committi? Sebastianus ait; Saluator noster propter peccatores suam dignatus est mundo exhibere præsentiam; ostenditq; mysterium, per quod peccata & crimina omnia hominibus auferantur; & virtutes Domini conferantur. Inter initia igitur conuersionis tuæ hoc munus primum si tu Christo præstiteris, aderit tibi remunerationis eius præmium, corona martyrij; habens secum virtutū omnium immarcescibiles flores, æternæ vitæ gaudijs profuturos. His auditis; Nicostratus protoscriniarius abiit ad Claudium Commentariensem; iussitq; vt reos omnes in vinculis detentos, ad domum suam adduceret, dicens; Proxima sessione omnes discutiendi sunt; & volo, vt cum illis Christiani, qui apud me sunt, præsto sint; nè quisquam discussioni prætoris desit. Igitur cum omnes ad domum protoscriniarij perduci adstarent catenarum nexibus vincij hoc modo eos vir Dei Sebastianus alloquitur;

Marci præ clara adhortatio.

Cur sæuiat diabolus in pios.

Fallacia vitæ huius.

Martyrum cognati credunt in Christum.

Sebastiani sermo ad victos.

plicio.

plicio, ad gaudia votiua reuocatur. Egit enim per suos satellites hostis iniustus, vt animos militum Christi, ad virtutum culmen erectos, euerteret? & in ipso perfectionis fastigio positos, in cœnum conabatur demergere inferorum. Hac de causa incaluit animus, hostium dimicatione prouocatus; vt vos, quos iam lucratus fuerat inimicus, de eius captiuitate tollentes, vestro creatori reddamus. Diabolus enim nec dominus vester, nec creator, nec pater esse dinoscitur? Deus autem, & pater, & Dominus, & conditor vester esse comprobatur. Itaq; si hunc relinquentes, ad illum abiistis, qui vester est atrocissimus hostis, adeo vt ad mortis æternæ poenas vos adducere, & ad hunc lethalem exitum impellere conatus sit: quanto magis ad eum redire iam debetis, qui vnicum filium suum passioni & morti tradidit, vt nos ab æternis poenis & morte liberaret? Hæc & id genus alia dicente sancto Sebastiano, illi se cum lachrymis in terram prostrauerunt, & flexis genibus cœperunt cordis mugitum edere, seque peccasse & impiè egisse penitentia vocibus confiteri? atque amaras fundentes lachrymas, Christo se velle credere magnis clamoribus personabant. Tunc beatus Sebastianus iubet eos omnes à carnarum vinculis absolui.

Deindè abiit ad sanctum Polycarpum presbyterum, vbi ille persecutionis causa latabat, & narrauit ei omnia quæ gesta erant. Quibus auditis, sanctus Polycarpus gratias egit Deo, & vnà cum eo venit ad domum Nicostrati protoſcrinarij? vidensq; turbas credentium, salutauit eos cum omni gaudio, dicens: Beati vos omnes, qui audistis vocem Domini nostri Iesu Christi, dicentis: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego vos requiescere faciam. Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris: iugum enim meum suauis est, & onus meum leue. Itaq; vobis fratres nostri, quos baptismatis vnda diluet, & consecrando Deo omnipotenti charissimos filios faciet, hanc ob causam, quòd à proposito suo sancto reuocare conati estis beatissimos milites Christi, opus erat penitentia; vt per ipsam ad indulgentiam veniretis. Nunc autem quando ad tantam gloriam accessistis, vt etiam ad passionem, à qua alios reuocare voluistis, vos ipsi desideretis gratis & libentibus animis properare? sciat vos & obtinuisse veniam, & palmam esse adepturos. Vetus hoc artificium Christi est. Nam ille, qui vas electionis eius est, & quem voluit magistrum esse gentium, non solum credentium animos à fidei proposito retrahere, sed etiam volentes ad Christum accedere lapidibus obruebat? Atque hunc ipsum nobis Dominus Apostolum donauit, tribuitq; nobis ex Saulo Paulum, ex apostata fecit Apostolum, atq; ex persecutore suæ Ecclesiæ doctorẽ dedit. Idemq; amator passionis effectus est, qui persecutionis author extiterat? & qui in alienis afflictionibus prius gratulabatur, in suis postmodum persecutionibus gloriatur est. Qui ergò hanc in Apostolo suo virtutem tum exercuit, ille nunc quoque vos de inferorum penetralibus, & ex ipsis draconum faucibus captiuas animas vestras eripuit, vobisq; à tenebris ad lucem remeantibus, æternæ vitæ ianuam patefecit.

Quia ergò dæmones omnes, qui filij tenebrarum sunt, contristantur, & omnes sancti Angeli, qui sunt lucis filij, gratulantur? accedat vnusquisq; & det nomen suum, hodierna die vsq; ad vesperum præcurrente ieiunio, vt festinum baptismatis sacramentum, opportunum tempus inueniat. Iustum est enim, vt luce mortali à mundo abscedente, ad nostras mentes lux immortalis accedat, & in huius seculi cœno volutatos, & cæcæ noctis caligine iacentes in loco tenebrarum, nos aqua sanctificationis ablutos sanctificet, qua mundati iam & synceritatem induti, alacres pergamus ad Christum.

Multi dant Christo nomina sua.

Hæc & his consimilia pertextente sancto Polycarpo, omnes gauisi sunt, & vnusquisq; nomen suum etiam prius, quàm interrogatus esset, festinabat offerre. Cumque hæc agerentur, venit Claudius Commentariensis ad Nicostrati domum, dixitq; ei: Vehementer præfectura commota est, quòd personas reorum tuæ domus custodiæ tradi iussisti? hac de causa suis te ad spectibus iussit præfectus presentari? tu videris, quale illi interrogatus sis responsum redditurus. Ingressus itaque Nicostratus ad præfectum, cum interrogatus fuisset, cur eas personas, quas carceris claustra retinebant, suæ voluerit domus mancipari custodiæ, respondit: Amplitudinis vestrae iussu Christianorum intra domum meam custodiendas suscepi personas, quibus vt terrorem passionis incuterem, reorum illos feci sociari personis, vt si iussioni vestrae, nostræque persuasioni sua sponte consentire nolint, saltem alieno experimento consentiant, metuantque ne similis eos poena

Nicostratus adit præfectum.

Matth. II.
Oratio S.
Polycarpi
ad baptizandos.

S. Paulus
ex persecutore
Apostolus.

poena concludat. Libentissimè hæc audiens præfectus; dimisit eum à se, dicens: Magno te à parentibus eorum munere affici curabo; si per te illis filij incolumes fuerint restituti. Reuertens itaque ad domum suam Nicostratus cum Claudio Commentariensis; cepit ei referre omnia, quemadmodum sanctus Sebastianus cum sit amicus Imperatorum, sit etiam Christianissimus; & in eruditione diuina perfectus; & ut animos Christianorum sua exhortatione corroboraret; satisque idonea persuasione docuerit vitam hanc fugitiuam & imaginariam esse; ita ut ubi teneri putatur; abscedat. Narrauit præterea, quomodo veniens repente lux è caelo, perlustrarit eum; utque vxorem eius, quæ sex annis muta fuerat; loqui fecerit. Cum hæc exponeret Nicostratus Claudio; corruit ad pedes Nicostrati Claudius, dicens; Ex amissa coniuge duos filios habeo, quorum alter hydropis morbo fatigatur, alter diuersis vulneribus opprimitur; rogo te; ut illum iubeas eos visitare. Non enim dubito, quin ille, qui potuit facere, ut post sex annos loqueretur vxor tua; efficere etiam possit, si voluerit, ut ad filios meos sanitas redeat. His dictis, proripuit se domum, fecitque inter manus adduci filios suos; & introducens eos in ædes, ubi erant sancti Dei; proiecit se ad pedes eorum, dicens; Claudius Commentariensis credit. Nulla penitus dubitationis signa in corde meo resident, sed toto pectore credens Christum, quem vos colitis, esse verum Deum, attuli huc duo pignora mea; nihil habitans, quin possint per vos à mortis periculo liberari. Dicunt ei omnes simul viri Dei; Omnes, quos hic hodiè aliqua tenet infirmitas, mox ut Christiani fuerint facti, sanabuntur. Cumque clamaret Claudius, credere se & desiderare fieri Christianum; iussit sanctus Polycarpus presbyter; ut darent vniuersi nomina sua. Primus itaque omnium dedit nomen suum Tranquillinus, pater Marcelliani & Marci; Post hunc sex amici eorum; Ariston, Crescentianus, Eutychanus, Urbanus, Vitalis & Iustus. Et post hos Nicostratus cum fratre suo Castorio, & Claudius Commentariensis; & post hos filij Claudij; Felicissimus & Felix. Indè Martia, mater Marcelliani & Marci; & Symphorosa vxor Claudij; & Zoë Nicostrati coniunx. Post has familia omnis, quæ erat in domo Nicostrati, animæ promiscui sexus & ætatis trigintatres. Postremò vinciti omnes, è carceris squalore adducti; numero sexdecim.

Igitur omnes isti, simul animæ sexagintaquatuor, à sancto Polycarpo presbytero baptizati, & à sancto Sebastiano suscepti sunt. Fœminarum autem matres spiritales factæ sunt Beatrix & Lucina. Primos itaque Claudij filios, hydropicum vnum & alterum vulneribus plenum, mox ut in nomine Trinitatis intinxit, ita sani de fonte leuati sunt; 64. baptizantur. ut nec signum in eis alicuius morbi præteriti remanserit. Post hos autem infantulos Præclara miracula ex baptismo. Tranquillinus adductus est, ad eò podagra & chiragra constrictus; ut vix, sicut supra dictum est; manibus portaretur. Hunc cum exuerent indumentis, & ille intolerabili se diceret torqueri dolore, interrogauit eum Polycarpus presbyter, num ex toto crederet vnigenitum filium Dei, Dominum nostrum Iesum Christum; posse ipsi salutem cõferre, & omnia condonare peccata. Si ita credis Tranquilline, inquit; ore proprio edicito. Tranquillinus respondit; Ego indulgentiam solam peccatis meis dari & desidero, & opto, & credo. Cæterum si post baptismatis huius sanctificationem in doloribus permanserò, non potero ramen de fide Christi vltèriùs dubitare. Probauit enim, & ex toto corde credens, in mente mea consensit; quòd filius Dei sit Dominus Iesus Christus, qui potest & animabus & corporibus salutem tribuere; & à morte perpetua ad vitam æternam reuocare. Hæc cum dixisset voce magna, omnes sancti præ gaudio lachrymas fuderunt; rogantes Dominum; ut fidei eius fructus ostenderetur. Sanctus igitur Polycarpus confessor & presbyter, mox ut eum Chrisimatis liniuit vnguento; interrogauit eum, si crederet in patrem & filium & spiritum sanctum. Statimque; ut respondit; Credo; resolute sunt manus eius, quæ erant nodosæ; & genua simul, plantæque; pedum eius ita sunt incolumes redditæ; ut velut paruulus renouatis pedibus suis in fontem descenderet; Chrisma iam olim adhibitum in baptismo. clamans ac dicens; Tu es Deus vnus & verus, quem miser iste mundus ignorat. Hoc itaque ordine suo baptizato, vniuersi, prout congruum erat, baptizati sunt, & per decem & sex dies, qui supererant dilationi, quam meruerant, in Dei laudibus perdurantes, ducebant dies & noctes in hymnis & canticis; & quasi fideles milites parabant animos suos ad dimicandum pro Christi nomine, in martyrio bellaturi; ita ut & mulieribus & infantulis amor ferueret martyrij; & inuicem se ad confessionem sancti nominis; contra diabolicas acies communirent.

Tranquillinus agit cū præfecto.

Diebus itaq; acceptæ dilationis expletis, Agrestius Chromatius, vrbis Romæ præfectus, ad se Tranquillinum, Marcelliani & Marci patrem, venire iubet? quem cū de suorum sententia filiorum inquireret, Tranquillinus respondit; Ad referendas beneficijs tuis gratias, nullus mei oris sermo sufficit? Nisi enim currentem sententiam frenæ vestri moderaminis tenuissent, & ego filios amissem, & me patrem filij non haberent. Congratulantur mihi omnes, quos paternus tener affectus, & pungit charitatis stimulus; etiam tua, nī fallor, mihi congaudet celsitudo. Tunc præfectus existimans filios eius suis velle idolis inclinare ceruices, ait; Venite ergo postero die, vt debita numinibus thura ponant filij tui; per quæ & tu filijs serueris incolumis, & tibi illi condonentur. Audiens hæc Tranquillinus, dixit; Illustrissime virorum, si examinis tui erga me & filios meos libram æqua velis lance expendere; agnoscere poteris hoc Christianum vocabulum magnæ esse virtutis. Præfectus ait; Insanis Tranquilline. Tranquillinus respondit; Hucusquē insaniam passus sum & animi & corporis? sed statim vt credidi CHRISTO; & animi mei & corporis recepi sanitatem. Præfectus dixit; Vt ego video, ad hoc inducias sceleratis filijs tuis dedi, vt non solum tu illos ab errore non reduceres, sed illi te suis erroribus irretirent. Tranquillinus respondit; Per gloriam tuam, nomen ipsum erroris discede, & vide quæ opera erroris nomine appellanda sint. Præfectus dixit; Tu dic potius, in quæ opera nomen erroris competat.

Insignis cōfutatio forum deorum.

Tranquillinus respondit; Primus error est, viam vitæ relinquere; & per viam mortis ingredi. Præfectus dixit; Et quæ est mortis via? Tranquillinus respondit; Non tibi videtur via mortis esse, mortuis hominibus deitatis nomen imponere; & figuras eorum in lignis & lapidibus adorare? Præfectus ait; Ergo non sunt dii, quos nos colimus? Tranquillinus respondit; Certè pro dijs habendi non sunt, de quibus in publicis codicibus legitur, & quàm malè nati sint, & quàm iniquos, crudeles, sceleratos parentes haberint; & quàm flagitiosè, iniuste, fraudulenter vixerint; & quàm deniquè miserabiliter mortui sint. Num antè quàm Saturnus Cretensis imperaret, & filiorum suorum voraret carnes? Deus in cælis non erat? An verò Creta insula suum habuit regem; & cæli non habebant Deum? Nimiùm profecto errant, qui putant Iouem filium eius ciere tonitrua; imperare fulminibus homuncionem, in quo malitia & libido regnabant. Quem non ille persecutus est, qui patri suo non pepercit? aut quibus sordibus pollutus non est, qui germanam sororem suam accepit vxorem? In foro, in plateis, in domibus & vbiuis locorū quotidie legitur iactare se sordidissima luno, quod Iouis & soror & cōiunx sit rapti quoq; Ganymedis turpissimus atque incestissimus honor ab ipsis Iouis cultoribus non negatur. Non igitur errare te credis, vir clarissime, qui tales colis, quales Romanæ leges pro ratione criminum iubent pœnis subdi? & relicto Deo omnipotente, qui in cælis regnat, lapidi dicis, Deus meus es tu; & ligno dicis, Adiua me?

Ethnicorū in Christianos calumnia.

Præfectus dixit; Posteaquàm cœpistis deos blasphemare, & à cultura eorum recedere, diuersis cladibus Romanus orbis opprimitur. Tranquillinus ait; Non ita se res habet. Nam si Liuij Decades recenseas, inuenies illic dæmonibus sacrificantis vna die amplius quadragintaduo Romani exercitus millia cecidisse? nec illud te fugit, vt Galli etiam Capitolium ferè occuparint; & omnem Romanam manū suis ludibrijs subiecerint. Multiplices fames, & inenarrabiles diuersasq; captiuitates, varias cædes Romana vrbis perpeffa est antè, quàm homines vnum colerent Deum. Nunc verò quando inuisibilis & verus Deus cœpit à credentibus coli, aucta pace Romanum exultat imperium? sed interim tamē, quod peius est, Deus qui hoc præstat, non agnoscitur; & creaturæ adscribitur; quicquid à creatore præstat. Præfectus dixit; Si ille colendus est, qui hominibus multa largitur commoda, nemo solè iustius pro Deo habebitur? qui suo aspectu terræ viscera vegetat, vt semina suscepta paruriat, & genuinæ sobolis grana in culmen producat? idemq; cunctis nostræ salutis vrbis & vrbatibus & lumen, & instaurationem, & vigorem tribuit. Tranquillinus ait; Et in hoc quoq; error est infinitus. Nam si quisquam hodiè per seruum suum clientibus suis conferat quod rogitur, infinita stultitia est, si neglecto illo, qui præstitit, seruus honoretur, per quem præstitit. Et vt aliquam huius dicti adhibeamus similitudinem, num tibi nauibus alimenta aduentibus gratia potius referenda videntur, quàm regibus? Si igitur non nauibus, sed regibus annona apportata adscribitur? quanto magis vni Deo nostro gratia agenda sunt, cuius nutu & clemen-

elementa hæc nostris vsibus inferuiunt, & sol ipse quotidie terræ marique & occumbit & oritur? Præfectus ait; Si ergo vnus idemq; inuisibilis est, quem colitis? Christum, quem Iudæi crucifixerunt, non colitis? Tranquillinus respondit; Rectè hæc inquireres, si credere constituisses. Incredulis autem vanum videtur omne, quod nolunt. Semel etenim in præceptis lapsa voluntas mortalium, quicquid ipsa vituperat, ab alijs quoque vituperari vult laudari item ab omnibus, quod ipsa probat? sed sapientes pro merito suo vnicuique rei aut vituperationem, aut laudem adhibere nituntur.

Præfectus dixit; Ego de Christo vestro interrogo; Quod ergo hisce oculis non videtur, si id solum à vobis colitur, cur Christum colitis, qui & visus, & auditus, & interrogatus est, & omnia quæ humanæ fragilitati competunt, in eius passione leguntur esse completa? Tranquillinus respondit; Audi tu similitudinem, & intellige veritatem. Si hodie annulum tuum, gemma preciosa insignitum, videas in cloaca aut sterquilinio volutari, & ad eum extrahendum mittas seruos tuos? illi autem non modò illum non queant apprehendere, sed & seipsos interea inquinant? postea verò tu ipse positus sericis, quibus indutus es, vestibus, seruilem te tunicam induas, & descendens in cloacam, mittas manus tuas in stercurus, vt annulum aureum vnà cum gemma recuperes? an non illo recepto præ gaudio amicos tuos inuitabis ad epulas, & ob extractum è cloaca & sordibus annulum gemmamque lætaberis?

Elegans si-
militudo.

Præfectus dixit; Cuius rei causa hæc adduxisti similitudinem? Tranquillinus respondit; Vt ostenderem tibi, vnum Deum inuisibile nos colere. Præfectus dixit; Et quid sibi vult annulus, quid aurum, quid gemma in stercore volutata? Tranquillinus respondit; Aurum, corpus hominis? gemma verò, anima quæ in ipso inclusa est corpore. Corpus ergo & anima vnum hominem faciunt? sicut aurum & gemma vnum efficiunt annulum. Sed quemadmodum tibi preciosus & charus est annulus, ita vel centuplo preciosior est Christo anima hominis. Tu misisti seruos, vt annulum è sordibus leuarent, nec eum tamen vlla ratione extrahere potuerunt? ita & Deus misit prophetas suos, de celo loquens ad eos, vt humanum genus è cœno huius mundi educerent? at nullo pacto, nulla id instantia facere potuerunt. Tu posuisti vestes aureas, & seruili sumpto habitu, descendisti in cloacam, manusque tuas misisti in sordes, vt annulum inde eriperes? sic & diuina Maiestas suo se splendore exiit, non tamen superna deserens, & induit se seruili nostri corporis indumento, atq; huc in cloacam huius mundi è celo descendens, misit manus suas in sordes passionum nostrarum, & passionem, quæ nostris debebatur meritis, in se suscipiens, gloriæ nos suorum reddidit digitorum. Nam qui per incredulitatem volutabamur in squaloribus mundi? per fidem abluti à sordibus, diuinis sumus manibus, vt ille tuus annulus, restituti. Interea verò, si qui serui tui, dum te in seruili cernerent habitu, suum negassent dominum, an non iure vt rebelles occidi potuissent? Ità nimirum, qui negant Christum Dominum suum, propterea quòd à Maiestate sua se exinaniuit, formam serui accipiens, haudquaquam poterunt æterni ignis poenas euadere. Atque ideò nobis, qui in eum credimus, æterni fontis vnda subuenit, vt ignis sempiternus à fonte perenni vincatur, & infidelitatem fides superet.

Anima ho-
minis Chris-
to chasis-
sima.

Præfectus dixit; Vt video, non vt filios tuos ab hac intentione tollereres, poposcisse probaris inducias, sed vt has aniles fabulas ad nostra tribunalia meditatas adferres. Tranquillinus ait; Non meditantur discipuli Christi, quid in conspectu iudicum prosequantur. Sic enim præmonuit nos Dominus, dicens; Quando potestatibus huius mundi vos Matth. 10. causa mei nominis trademini, nolite cogitare, quomodo aut quid loquamini? dabitur enim vobis in illa hora diuinitus, quid dicatis. Non enim vos estis qui loquimini? sed spiritus Dei, qui loquitur in vobis. Non ergo meditando ego, sed credendo inueni creatorem meum? & qui eram podagrigo & chiragrigo dolore contractus & constrictus, mox vt in Christum credidi, instar pueruli omnium membrorum meorum recepi sanitatem. Constat ergo apud animum meum, illum me creasse, qui me renouare dignatus est, & sicut mihi dedit restorationem corporis, ita quoque animæ post hanc vitam se daturum promisit, si tamen non dubius vel timidus hominum terroribus frangar? sed in eius confessione perdurans, fidem integram, quam ille mihi præstitit inuenire, conseruem. Præfectus dixit; Ignoras Tranquilline, quàm atrox inuictissimorum principum in Christianos ira seuiat? & ideò quasi securus, quod tibi videretur, prosequeris. Tranquillinus respondit; Stultus timor est, quo plus humana timetur quàm diuina indigna-

rio. Quæro te, si in medium canum latrantium veniremus, qui nos vano furore perciti morsibus appetent, possent ne illi ex animis nostris tollere hoc ipsum, quod homines sumus rationales, cum sint canes insani & nulla ratione præditi? Ità ergò etiam illi, qui nobis rectè credentibus irascuntur, seuire quidem possunt & inferre iniusta supplicia; at nunquam tamen de cordibus nostris id auferre possunt, quòd Dominum Iesum Christum & creatorem nostrum esse credimus, & redemptorem ac instauratorem nostri generis esse gaudemus.

Tranquillinus nocte reuocatur ad præfectum.

Tunc præfectus iussit eum recipi à commentariensibus, dicens; Proxima te audiam sessione. Post hæc mittens clanculò, iussit eum nocte ad se adduci; & offeres ei immensum pondus auri, dixit; Indica mihi medicamentum, vnde tibi sanitas comparata est. Tranquillinus ait; Scias grandem iram & furorem Dei illis impendere, qui gratiam eius vel vendij vel emi debere existimant. Itaque si vis podagræ absolui dolore, crede Christum filiū Dei esse, & liberaberis; & sicuti me vides; ita tu quoque saluus eris. Ego quidem vix manibus deferebar; & vndecim annis per omnes neruorum iuncturas in corpore meo dolorum nodis constrictus, alienis manibus cibum ori meo ad mortem ægrè capiebam. Illicò autem, vt Christum verum Deum esse credidi, salutis meæ gaudia recepi; & sum nunc incolumis; quia verum Saluatorem agnouì. Tunc præfectus dimisit eum, dicens; Adduc eum ad me, qui te sanum fecit; vt si mihi promiserit salutem, possim & ego fieri Christianus. Mox itaque Tranquillinus veniens ad sanctum Polycarpum presbyterum, dicta gesta que omnia illi enarrauit; ducensque illum in domum præfecti, occultè eum eius ad spectibus præsentauit. Cui Præfectus ait; Licet grauis animaduersio principum Christianis infesta sit, tamen spe recuperandæ salutis offeram vobis, quicquid illud est, vsque ad dimidium bonorum patrimonij meij; si ab hac nodositate condylorum corporis mei mēbra fuerint soluta. At sanctus Polycarpus subridens, ait; Potens est Deus & Dominus Iesus Christus, & ignorantia tuæ veritatis valuas aperire; & ostendere tibi; quòd ipse sit corporis tui instaurator. Nam pecuniam qui vel offerunt, vel oblatam accipiunt, non solùm nullam dolentibus conferunt medicinam; sed etiam sibi ipsi morbum insanabilem adducunt.

Præfectus fit catechumenus.

Dicit ei Præfectus; Dic ergò mihi quid faciam; vt consequi valeam quod spero. Respondit Polycarpus; Si credideris ex toto corde tuo, vt credidit Tranquillinus; saluus eris. Dicit ei Præfectus; Quo ordine debeam credere, explicato. Tunc sanctus Polycarpus catechizauit eum, indixitque ei triduanum ieiunium; & accito ad se sancto Sebastiano, tribus diebus & noctibus cum eo ieiunauit; orabantque pariter cum lachrymis, vt fidem nominis sui in salutē volentis credere Dominus demonstraret. Igitur cum dies tertia, quæ constituta erat, aduenisset, ad domum sustententis Præfecti veniunt simul properantes; eamque ingressi, dixerunt; Pax fidei tuæ. At ille resalutauit eos officiosissimè; & hortatus iuxta se sedere, dixit; Ex ore Tranquillini egressa oratio; oculorum meorum assertione declaratur. Vidi enim hunc sanissimū, quem podagrico noueram dolore contractum; à quo genus medicamenti, vnde curatus esset, inquirens; tale ab eo responsum accepi; Dum fidem meam in idolis ponerem, debilis effectus, & nimia sum infirmitate contractus; at vbi vnum Deum in cælis didici ostensione Christianorum, abnegavi vniuersa; quæ sine causa colueram; & fidem animi mei Christo tradidi. Mox autem vt vnum & verum Deum in cælis regnare confessus sum, statim omnis, qua vndecim annis carueram, ad me reuersa est sanitas; & infirmitas omnis à me separata. Hæc ego audiui auribus, probaui oculis, corde credidi; superest, vt quod fecistis Tranquillino, etiam mihi præstetis; vt possim corporis recipere sanitatem. Polycarpus presbyter dixit; Si transeuntes dolores anima hominis non suffert; quid de illis doloribus actura est, quibus nullus vnquam accedet finis, nulla datur omnino successio? Nam hi dolores momentanei illorum dolorum quandam referunt imaginem; & quantum interest inter ignem viuum & pictum, tantum distat inter dolores quos nunc patitur corpus, & illos quos anima passura est; si ignara creatoris sui, præsentis vitæ munus expleuerit. Age ergò nobiscum prius de illis doloribus; & esto de illa pœna sollicitus, quæ habet ignem semper ardentem; & vermem perpetuò rodentem.

Acerbitas poenarum apud inferos.

Præfectus & eius filius dant nomina sua.

Tunc Chromatius Vrbs præfectus cum vnico filio suo Tiburtio dedit nomen suum, dicens; In hoc de fide mea certos vos esse conuenit; quòd etiam filium meum vna mecum Christianum fieri exopto. Cui Sebastianus dixit; Vide nē sola recuperandæ sanitaris

nitatis spe ductus, te Christianum cupias fieri? sed potius spe vitæ æternæ mentem tuam expurges ad intuendam veritatis rationem. Nisi enim agnoueris, quis sit creator tuus, non poteris salutem inuenire quam quæris. Chromatius dixit; Ergò rusticos & simplicissimos homines non videmus esse Christianos? ita vt inter mille viros vix vnum reperias, qui sit vel dicendi arte instructus? Num hi omnes ad hanc veri inquisitionem peringere potuerunt, cum fierent Christiani? Sebastianus ait; Hoc responsum tuum affirmat nostræ partis assertio. Nam ab origine mundi cum rusticis & pastoribus ouium Deus sermonem habuit; & in fine seculorum non elegit Grammaticos & Oratores, sed simplices & piscatores; eis que tradidit sui notitiam. Chromatius dixit; Cur ergò me dicis prius debere agnoscere, quis sit creator meus, quem nisi cognouerim, salutem inuenire non queam? Sebastianus respondit; Quia multos deos deasque coluisti? quos nisi à corde tuo excluderis, & imagines eorum confregeris, vnumque verum Deum cognoueris, vitam & salutem consequi non poteris. Chromatius dixit; Indica ergò mihi, quis est vnus & verus Deus?

Sebastianus ait; Si seruum tuum ad hauriendam aquam miseris, dum ad fontem venerit, adspicit prius, nè quæ sordes intus lateant in lagena, nec est ausus aquam in eam mittere, nisi mundatam à sordibus viderit? Nos igitur quo pacto veritatis fontem tibi trademus, nisi prius ab omni idolorum squalore & spurcitia te feceris alienum? Chromatius dixit; Et quo ordine ab his potero alienus effici? Sebastianus ait; Fac nobis potestatem idola omnia, quæ intra domum tuam inuenerimus, lapidea quidem confringendi, lignea comburendi; aerea, argentea & aurea conflandi; & precium eorum pauperibus distribuendi. Chromatius dixit; Et cum hæc feceritis, quis mihi indè fructus accedet? Sebastianus respondit; Omnium neruorum tuorum, quorum nodositate confringeris, mox consequeris sanitatem; & quasi nihil vnquam doloris senseris, ita pedibus currere incipies, & agnoscere, quod inimicos salutis tuæ deos dilexeris; tuum verò parentem hunc esse, qui te statim vt eum nõ esse & colere cœpisti, instaurarit & saluum refituerit. Chromatius dixit; Nolite vos ipsos ad hanc iniuriam deponere, sed seruis meis præcipiam, vt ipsi vniuersa confringant. Sebastianus ait; Dubij, & timidi ac infideles si ea confregerint, inuenit facile diabolus per quacunque negligentiam eorum, occasionem lædendi eos? porro simul atque læsi fuerint, dicent infideles propterea læsos eos esse, quod idola confregerint. Non potest se tueri contra ictus sagittarum, qui lorica munitus non est. Galea enim & scuto & hasta vititur docta manus in prælio; vt ex armorum munimine sumat audaciam, quæ nescit terga vertere. Ità etiam illi, qui fidei scuto protecti sunt, & lorica tegminis Christi muniuntur; habentes galeam spei & salutis, turò in certamen descendunt. Pugnant enim acerrimè, & fortiter vincunt; quia contra inuisibilem hostem die noctuque infatigabiliter præliantur; & sunt membris omnibus tecti, fideque potius armantur quàm ferro. Chromatius dixit; Fiat voluntas Dei & vestra.

Tunc sanctus Polycarpus presbyter & sanctus Sebastianus præcingentes se, orauerunt; & post orationem plusquam ducenta idola confringentes, gratias egerunt Deo. Post hæc accesserunt ad Chromatium, dicentes ei; Confringentibus nobis idola, tu debuisti sanitatē recipere; nisi fortassis aliqua in animo tuo infidelitas inhæsit. Nos enim hoc apud nos indubitatum habemus, aut restare quippiam etiam nūm, quod necdum fractum sit; aut si omnia fracta sint, aliquid hære in animo tuo; quod nobis, quæsumus, euidentius manifesta. Tunc ille ait; Habeo cubiculum ex toto vitreum, in quo omnis disciplina stellarum ac mathesis mechanica est arte cōstruata; in cuius fabricam pater meus Tarquinius amplius ducenta auri pondera dinoscitur impendisse. Cui Sebastianus respondit; Si tu hoc integrum habere volueris; te ipsum integrum non habebis. Chromatius dixit; Quid enim? Mathesis ne aut ephemerides aliquo sacrificiorum ritu coluntur, in quibus mensium & annorum cursus certo numero per horarum spatia distinguuntur; & lunaris globi plenitudo vel diminutio, digitorum motu, rationis magisterio & calculi supputatione prævidentur? Polycarpus respondit; Illic signati sunt, quorum considerandorum ars inimica est Deo, cuius artis fallacis consultor atque conciliator, diuinæ veritatis remedia nulla consequitur; illicque signa sunt leonis, & capricorni, & sagittarij, & scorpionis, & tauri. Illic pleraque demonum monstrosa figmenta; ex quibus illa ars Deo inuisa cognoscitur. Hæc enim qui non ita recusant, vt

Pulchra sit
militudo.

Idola Præ
fecti con
fringuntur.

non solum ipsi ea non audiant, non colant, non credant, non teneant: verum etiam nec illos amicos habere velint, qui his nugis suum occupant peccus, Christiani non sunt. Omnia enim haec vana, ac deceptionis ministeria sunt: similitudo quaedam veritatis in eis est, non ipsa veritas.

Contra mathematicos validissime rationes.

Chromatius dixit; Quid quod non nunquam futura praenunciant? Sebastianus respondit; Haec omnia esse vanissima & falsa, Christo reuelante, cognouimus; quae tibi nunc manifestius aperiemus. Praeceptum nunc venire ad te Matheos doctorem, eiq; dicas illo tempore te a speris laborasse casibus; & inquiras quae stellae id tibi creauerint mali. Responsum eius proculdubio erunt talia, quod tempus illud a maligno Marte susceptum fuerit; aut Saturnus apostaticus regnauerit; aut annus tuus ex diametro susceptus sit, aut climacterica tibi in centro sint nata; reditusve fuerit cum malo, aut inuisibilis denique, aut in stigmate, aut immobilis circa te extiterit cursus stellarum. Haec & his similia cum dixerit, quaedam verisimilia & rationi quasi consentanea, quibus ea probet, adferre conabitur. Tu vero etiam alium consulas mathematicum, cui easdem ipsas horas idemque tempus tibi bonis exuberasse rebus dicas. Illic sane videbis etiam cum tibi rationabilia infinita proferre schemata, quibus doceat, illo tempore haec tibi bona euenire debuisse. Circulum enim tenet ex omni parte collectum, in quo multiplices ac varias causas contemplatur, ex quibus occasionem capiat dicendi ea, quae vult. Nam futura dum penitus prauidere non possunt; climactericas dicet, id est, naturae incerta perugia. Etenim coniecturis quibusdam mendacissimae artis suae, hominibus propria vota pronunciant, eaque confundunt per callidas verborum ambages: vt, si ab eis praedicta euenierint, sibi arrogant praescientiam; sin minus, ignauiam suam diuersis rerum necessitatibus excusare nituntur. Nam penitus, vt dixi, futura prauidere nequeunt.

Mathematicorum fallaces coniecturae.

Diuersis enim temporibus nati, vno naufragio perierunt; & vna hora dici vel noctis exorti, alter ad mendicitatem deponitur; alter ascendit ad regni gubernacula. In vno praelio innumerabilis multitudo prosternitur, & vno die, immo eadem puncti atomi duae natae si sint foeminae; altera pudicissima; altera impudica euadit. Vtrisque igitur si stellae meritum contulerunt; nec meretrix vituperanda est; nec casta laudanda. Certè legumatores & principes, scitorum suorum prauaricatores puniunt; & ideo forum, ideo iudex, ideo iura; vt iusti recte laudentur, & iniusti merito puniantur. Sed nec hoc quidem ociosum existimes, quod te ipsum necdum saluum conspicias. Nam si ex toto inimici humani generis superstitiones & caeremonias abijceres; in teipso quod verum est didicisses. Audiens haec Chromatius, dixit; Verus est Deus ille, qui vos tales probatur habere cultores. Nam omnis sermo vester ita rationibus affluit; vt & pecudum mentes ad assentiendam permouere possit. Itaque ne saluti meae impedimento sit; etiam hoc ipsum, quod ad ornatum domus meae visus sum excepisse, prorsus dissipetur. Credo enim, & haec fides mea est, quod ijs omnibus, quae lex Christiana abominatur ac prohibet; a me penitus segregatis; & praesentem salutem consequi merear, & futuram. His auditis, filius eius Tiburtius dixit; Nulla patior ratione hoc opus praecipuum & incomparabile destrui; ne tamen paternae saluti videar esse contrarius, adferantur duo clibani, & accensi ante ianuam cubiculi praeparantur, vt vbi dissipatum ab eis fuerit, & pater meus non receperit sanitatem; ambo in singulos clibanos demergantur. Audiens haec pater, prohibebat fieri; sancti vero non solum non metuebant intentatum exitum; verum etiam praeparari clibanos constanter hortabantur. Deinde accesserunt ad vniuersa idola crystallina & vitrea; & omne illud opus affabre elaboratum confraxerunt.

Praefectus & animo & corpore fit sanus. Credit etiam Tiburtius.

Atque ecce repente inter frangendum apparuit ante oculos Chromatij iuuenis, cuius facies flammeo radiabat aspectu, & dixit ei; Misit me Dominus Iesus Christus; in quem credidisti; vt omnium membrorum tuorum recipias sanitatem. Ad hanc vocem sanissimus redditus; coepit currere post iuuenem; vt eius pedes oscularetur. At ille dixit ei; Vide ne contingas me; quia nondum baptismatis sanctificatione te a sordibus abluit idolorum. Videns haec Tiburtius, aduoluitur pedibus sancti Polycarpi. Ipse autem Chromatius stringebat pedes sancti Sebastiani; & ambo vna voce clamabant; Vnus verus Deus Dominus Iesus Christus, omnipotentis Dei vnigenitus filius; quem praedicatis boni ministri eius. Tunc beatus Sebastianus dixit Chromatio; Sicut ipse nosti, principatum primae cohortis ago; sed vtrum sit militia hominis; nec scire velle iam olim decreui.

Ad

Ad hoc tantum sub chlamyde latere volui, vt nutantium animos erigerem, & vacillantes confirmarem; ne poenarum doloribus cederent, quos fides fecerat Christi bellatores. Tu autem amplissima potestatis apicem tenens, non potes teipsum vel a spectaculis subducere, vel a iudicandis negocijs absentare? Simulans igitur aegritudinem, postula tibi successorem, vt liber a mundi occupationibus, possis futurae vitae rudimenta suscipere; & secunda natiuitate regeneratus, aeterni parentis proles effici. Eodem itaque die misit ad amicos suos in palatio positos; per quos testimonialia scripta recipiens, tyrocinium diuinae militiae, antequam baptizaretur, suscepit. Quid hic ego commemorem, quam plenissimam fidei fuerit, quamque acri ingenio contra infidelium assertiones confiterit? In ipso sane initio, prius quam sacrosancti fontis vnda esset perfusus, mentis eius fides euidenter enituit.

Interrogatus enim si crederet, respondit, Credo. Item interrogatus, vtrum renunciatet omnibus idolis, respondit, Abrenuncio. Rursus sacerdote interrogante, num renunciatet peccatis omnibus, ille ait; Istiuc primum inquirere debuisti; antequam has aulas regis caelorum intrarem. Nunc autem reinduam me non baptizatus, vt prius omnibus ignoscam, in quos comoto fui animo; vt debitoribus meis Chirographa restituum; & si cui quicquam vi abstuli, integrè reddendum curem. Tum quoque dua mihi post vxoris obitum concubinae fuere, quas dotabo & maritis tradam; & omni seruitutis nexu expeditas, ingenuas efficiam, atque ita tum priuatim, tum publicè actuum meorum nodos dissoluam; sicque demum promittam me renunciaturum cunctis diaboli peccatis, & mundi voluptatibus. Dicit ei Polycarpus presbyter; Beatiorum te caelestis vnda perfundet; quum ea, qua arbitrato tuo te dicis esse facturum, tota festinatione compleueris. Nam & Quadragesimae tempus idè baptizandis iniungitur; vt omnibus illis diebus discant renunciaturos se esse omnibus artibus inimicis, mundi que commercijs hi, qui verissimè volunt effici Christiani. Tunc Tiburtius iuuenis sapientissimus dixit; Pater, si tu tibi abdicandis negocijs tempus flagitas, ego qui adhuc suscepturus eram negocia fori, soli suscipiendorum voluntati renuncio; & qui futurus eram aduocatus ad agendas causas mortalium, amplectar Christianisimum ad exercendas angelicas actiones; cum vnus esse coepero ex eorum numero, qui aeternam percipiunt vitam, & efficiuntur caesidici sanctitatis. Tum complexus est eum beatus Sebastianus; cumque eum baptizasset sanctus Polycarpus, ipse pater susceptionis vel susceptor eius est factus.

Igitur dum pauci admodum transacti essent dies, omnibus a Chromatio mundi negocijs ritè abrenunciatis, suscepit etiam ipse sancti baptismatis nouitatem, & cum eo de familia eius promiscui sexus mille quadringenti serui; quos omnes manumittens, donis egregijs instruxit; dicens eos, qui Deum incipiunt habere patrem, seruos hominum esse non debere. Erat id temporis Papa vrbe Romae Caius nomine; vir magna prudentiae & eximia virtutis. Imperantibus autem Carino & Diocletiano, primo remissior fuit in Christianos persecutio; quod Carinus haberet quosdam in amicitia; quos huius confessionis titulus decorabat. Porro occiso Carino ad Margum, consiliibus Maximo & Aquilino tam immanis orta est persecutio, vt nulli quicquam vel vendere vel emere liceret; nisi paruis quibusdam staruis, positus eo in loco, vbi emendi gratia conuentum esset; thura incenderet. Tum etiam circa insulas, vicos & aquas positi erant compulsores; qui neque molendi, neque aquas hauriendi potestatem facerent; nisi qui idolis libassent. Itaque ex sancti Caii pontificis consilio, Chromatius vir illustrissimus Christianos omnes in domum suam recepit; cunctosque ita fouit; vt nullus omnino sacrificandi necessitati succumberet. Verum quia tanta persecutionis extitit vis, vt opinio Christianae religionis ab eo susceptae celari iam non posset; meruit ex sacro rescripto Chromatius, vt medela gratia in Campano litore, vbi lati cespitis erat dominus, demoraretur. Fecitque copiam Christianis omnibus, cum ipso ire volentibus, eò commigrandi ad persecutionis rabiem declinandam. Tum verò orta est pia contentio inter sanctos Polycarpum & Sebastianum, quis in vrbe remaneret; & quis iret cum Chromatio; qui tam multos ad se receperat Christianos. Quibus ita altercantibus, venerabilis Papa Caius dixit; Dum ambo coronam passionis appetitis, populum Domini solatio destituitis; Vnde mihi videtur, vt tu frater Polycarpe, qui & factus dotij rectum tramitem tenes, & scientiae Dei repletus es donis, proficiscaris simul ad

Quadragesimae tempus.

Præfectus cum 1400. seruis baptizatur.

Sæua persecutio.

confortandas credentium mentes, & animos dubios confirmandos. Quibus ille auditis, acquieuit; & blandum Papæ imperium æquanimiter tulit. Venit itaq; dies Dominica, in qua Caius pontifex agens quæ Dei sunt intra domum Chromatij, omnibus aggregatis, cunctos hac voce alloquitur: Dominus noster Iesus Christus præsciis fragilitatis humanæ, duos credentibus in se gradus constituit, confessionis scilicet, & martyrij; vt qui martyrij pondus se non posse ferre verentur, confessionis gratiam teneant; & concedentes laudem bellaturis Christi militibus; ac pro eius nomine pugnantibus, illorum solliciti curam gerant. Pergant itaque qui volunt, vnà cum filiis nostris Chromatio & Tiburtio; & mecum in hac vrbe qui voluerint, remaneant. Non enim nos terrarum spatia diuidunt, quos Christi gratia necit; nec absentiam vestrâ sentiunt oculi nostri; quæ interioris hominis vos intuemur adspicere. Hęc & his similia dicente Papa Caio, exclamauit Tiburtius voce magna, dicens: Obsecro te pater, & episcoporum episcopi; nê me patiaris terga persequentibus dare. Mihi enim valdè iucundum est & optabile, pro vero Deo millies, si possum, occidi; tantum vt illius vitæ dignitatem apprehendam, quam nullus mihi successor eripiat; & cui nulla tempora finem imponant. Tunc sanctus Caius, congaudens fidei eius, lachrymas fundebat; orabatq; vt omnes qui cum ipso remansissent, certaminis victores existerent; triumphum martyrij assecuti.

Papa, episcoporum episcopus.

Aliquor martyres Romæ permanent.

Alij abeunt.

Vide exercitia futurorū martyrum.

Tiburtij insignem raculum.

Remanserunt autem cum venerabili Papa, Marcellianus & Marcus, & pater eorum, vir clarissimus, Tranquillinus, itemque beatus Sebastianus, & iuuenis corpore pulcherrimus, sed pulchrior mente sanctus Tiburtius; tum quoque Nicostratus protoferinarius, cum fratre suo Castorio & coniuge Zoë, & Claudius etiam cum fratre suo Victorino & filio Symphoriano, qui fuit ab hydrops morbo liberatus. Hi soli, reliquis omnibus cum Chromatio proficiscētibus, in vrbe cum Caio pontifice remanserunt; qui Marcum & Marcellianum diaconij honore sanctificauit; Tranquillinum verò patrem eorum fecit presbyterum; & beatum Sebastianum, qui ad multorum profectum sub specie militiæ latebat, Ecclesiæ defensorem constituit; ceteros verò, subdiaconos fecit. Sed quia tutus nullus inueniri poterat locus ad latebram cõsouendam; morabantur omnes apud Castulum quendam Christianum, zetarium palatij, qui eiusdem palatij altissimo loco commanebat. Ea verò mansio idcirco idonea visa est, quòd & Castulus ipse cum omnibus suis Christianissimus esset; & lex de sacrificijs lata cum vbiq; suo seruore sequiret, in illos, qui palatio adhegebant, quia nec suspicio de illis esse poterat, minimè executioni dabatur. Morabantur ergo hi omnes, vt diximus, cum sancto Papa Caio apud Castulum; & diu noctuque gemitibus, fletibus, ieiunijs & orationibus occupati, orabant Dominum, vt digni haberentur tolerantia cõfessionis eius; & in numerum sanctorum martyrum admitti mererentur. Ascendebant autem ad eos occultè religiosi viri & feminae; quippe qui à sanctis diuersas sanitatum gratias impetrarent. Nam & cecorum oculi illuminabantur eorum precibus; & salus reddebatur ægotis; & de obsessis corporibus demones pellebantur.

Intercà dum hæc agerentur, transiens beatus Tiburtius, occurrit homini, qui de alto lapsus fuerat, & caput membraque omnia ita quassauerat, vt parentes eius non nisi de sepultura illius cogitarent; quibus ille flentibus dixit: Permittite me verbo vno illum alloqui; forsitan recuperabit sanitatem. Cumque omnes dedissent spatium, accessit iuxta eum; & dicta tradim oratione Dominica & symbolo super vulnera eius, adeò solidata sunt ossa eius, caputque & viscera omnia, adeoque factus est incolumis, quasi nihil malipassus esset. Hoc facto; coepit abire Tiburtius. Tenebant autem illum parentes eius, dicentes: Veni, & habe eum seruum, & omnia bona nostra tibi trademus cum eo; quandoquidem cum esset nobis vnicus, tu eum nobis ex mortuo viuum reddidisti. Quibus beatus Tiburtius respondit: Si ea quæ vobis dixero, feceritis; magni pendam mercedem sanitatis huius. Dicunt ei illi: Nos ipsos si seruos habere voles, contradicere non valebimus; immò verò optamus etiam, si ipse dignum iudicaueris. Tunc apprehensa illorum manu, duxit eos seorsum à turba, & indicauit eis virtutem nominis Christi; vidensque animos eorum firmos in timore Dei; perduxit eos ad Caium pontificem, dicens ei: Venerabilis papa ac diuinæ legis antistes, ecce quos per me hodiè Christus lucratus est; in quibus fides mea velut arbuscula nouella primum prorupit in fructum. Tunc sanctus Caius baptizauit iuuenem cum parentibus eius; gratias Deo referentem.

Verum

DE S. SEBASTIANO &c. MARTYRIBVS.

465

Verum quia prolixi nimis operis est prosequi ea omnia, quae per illos Christus fecit: ijs ommissis, quomodo singuli ad palmam martyrii peruenierint, explicemus. Itaque beatissima Zoë cum in Apostolorum natali ad confessionem sancti Petri Apostoli oraret, ab insidiantibus paganis arctata, ducitur ad patronum regionis Naumachiae, & compellitur Martis paruae statuae, quae illic erat, thura incendere. Cui illa respondit: Mulierem Marti sacrificare compellis, ut ostendas Martem vestrum foeminis delectari. At vero si ille impudicissimae Veneri potuit pudorem eripere, mihi certe, trophaeum fidei in fronte gestanti, non poterit praeualere. Non enim ego contra eum luctor meis viribus, sed Domini mei IESV Christi freta virtute, & vos & illum pariter contemno. Tunc patronus regionis misit eam in custodiam obscurissimam, fecitque ut diebus quinque nec lumen videret, nec cibum possumque caperet: intentabat quoque illi minas famis & caecitatis, nisi dijs libaturam se promitteret. At qui eam clausam tenebant, vocem illius audiebant, Deum interim laudantis & benedicientis. Cum autem sex transissent dies, suggesterunt de ea Praefecto sequenti, qui iussit eam à collo & capillis in arbore excelsa suspendi, & sub ea fumum esse sterquilinio excitari. Statim ergo ut suspensa est, in confessione Domini emisit spiritum. Illi autem tollentes corpus eius, grandi alligatum saxo in Tiberim demerserunt, dicentes, ne Christiani corpus eius tollant, & faciant eam sibi deam.

Zoë orat ad confessionem S. Petri.

Dirè cruciatur.

Migrat ad Dominum.

Eius igitur celebrato martyrio, apparuit illa in somnis beato Sebastiano, indicans ei suum pro Christo susceptum martyrium. Quod cum Sebastianus alijs narrasset, in has Tranquillini voces prorupit: Foemina nos ad coronam praecedunt, ut quid viuimus? Et octaua Apostolorum die ad beati Pauli confessionem accedens, sensit etiam ipse paganorum insidias, & à populo lapidibus obrutus, mortuus est, & corpus eius in Tiberim iactatum est.

Tranquillini caedes &c.

Nicostratus quoque & Castorius vnà cum Claudio & Victorino & Symphoriano, dum corpora sanctorum per ripas Tiberis quaerunt, tenti sunt, & ad Urbis Praefectum Fabianum perduci: qui eos hortabatur ut sacrificarent, diebusque decem minis & blanditijs cum illis agens, nihil prorsus mouere eos potuit. Suggestit igitur de illis Imperatoribus, qui iusserunt eos tertio torqueri, cumque nulla ratione tormentis cederent, lata sententia est, ut in medium mare praecipites mitterentur. Immensis itaque, confriti ponderibus, pelagi fluctibus dati sunt, ut in loco mundo inter aquas coronam martyrii reportarent. Atque ita fidelibus infideles insidiabatur, & iniquo furore eos persequerentur, adeo ut nec videre aequo eos possent animo, nec eorum ferre nomen.

Alij s. torquentur.

Interea sancto Caio episcopo Torquatus quidam se simulata fide sociavit, dicens se esse Christianum. Erat autem apostata, & homo fraudulentus in omni sermone, & callidus in omni commisso. Quid multa? Cum à beato Tiburtio viro nobili, erudito & sancto frequenter argueretur, quod capillos super apicem frontis, tonsoris arte componeret, quod assidue commessaretur, & ludendo pranderet, quod foeminarum ad speculum delectaretur, quod à ieiunijs & orationibus se subduceret, quod somno deditus, non interesset per uigil hymnos Deo nocturnis dicentibus, cum propter haec inquam, à beato Tiburtio acrius obiurgaretur, se eius monita simulat libenter accipere, egitque arte, ut orantem sanctum Tiburtium infideles comprehenderent, in qua comprehensione se quoque fecit teneri, & simul perducere ad secretarium iudicis saeuientis. Quod cum perducitur, Fabianus praefectus dixit ad eum, qui se arte tradiderat: Quis diceris? At ille respondit, Torquatus. Fabianus dixit: Quid profiteris? Torquatus dixit: Christianus sum. Fabianus ait: An ignoras iussisse inuidiosissimos principes, ut qui sacrificare dijs nolint, diuersis supplicijs macerentur? Torquatus ait: Hic magister meus est, & ipse me semper docuit, quod eum videro facere, me quoque facere necesse est. Fabianus conuersus ad Tiburtium, dixit: Audisti quid Torquatus asserat? Quid ad haec respondes? Tiburtius ait: Diu est, quod Torquatus se Christianum esse mentitur. Virtus enim ipsa sancti nominis grauiter fert & molestè, suum nomen à non suis amatoribus usurpari. Reuera enim, vir illustrissime, hoc Christianum nomen diuinae virtutis est, sectatorum scilicet Christi, qui verè philosophati sunt, qui ad obterendas libidines fortiter dimicauerunt. Credisne vir illustrissime, hunc esse Christianum, qui in sui lenocinio molliendo capitis simbrias admittit, qui tonsorem diligit, qui scapulis molliter gestit, qui fluxum gressum improbo nisu distendit, qui neglectis viris, foeminas curiosius intuetur?

Vide fraudem apostatae.

Nun-

Obserua
quos Chris-
tus nolit
habere ser-
uos.

Nunquam tales pestes Christus dignatus est habere seruos suos. Verum quando hic se imitaturum me asseruit, iam tu ipse coram eum probabis esse mentitum. Nam qualis semper fuerit, nunc euidenter ostendit. Fabianus dixit: Consultius feceris, si saluti tuae prospiciens, principum decreta non spernas. Tiburtius ait: Ego vero saluti meae melius non consulo, quam ut deos deasque contemnens, vnum Dominum Iesum Christum Deum meum esse confitear. Torquatus dixit: Non solum ipse Christianus crudelis est, verum etiam decipit alios, persuadens & docens deos omnes esse demones: ipse autem cum socijs suis, cum quibus magicas artes exercet, diu noctuque incantationibus occupatur. Tiburtius dixit: Falsus testis non erit impunitus. Hic, quem vides, vir illustrissime, malitiae suae curis exestuans, nullam aliam ob causam Christianis se adiunxit, nisi ut nobis Christianum se fingeret, & alij fidelissimum mentiretur. At ego reprehendebam in eo Cycopleam edacitatem, emergentem de vino putorem, & sepultam diuini nominis sanctitatem. Ebruius patiebatur sitim & esuriem vomens, nec ut Christianus, sed ut Antonianus quondam ille conuiuator, edebat, potabat, vomebat, & nunc Christianos arguit, Christianosque accusat, & in eos mitem iudicem incitans, gladium nolenti porrigit, utque demonibus ceruices inclinemus, hortatur.

Prou. 19.

Egregia Ti-
burtij con-
stantia.

Videmus votum tuum, videmus cruenta consilia, & scelerata arte verborum conflata tui pectoris venena intuemur. Accingere ergo crudelissime, & utere carnificis officio. Vindica tibi ipsius iudicis vocem, applica equuleos, suspende Christianos, damna, percutere, incende: vniuersa denique supplicia adhibe. Si exilium mundi carcerem, si ignes, maiora his incendia in cupiditatibus vincimus. Decerne quicquid libet: omnis nobis vilis est poena, ubi pura comes est conscientia. Fabianus dixit: Restitue te generi tuo, & hoc esto, quod natura dictauit. Nobiliter enim natus, ad eam deuolutus es fecerem, ut possis & supplicium & infamiam, & mortem perpeti. Tiburtius dixit: O prudentissimum virorum, & Romanis iudicem constitutum. Quia meretricem Venerem, incestum Iouem, Mercurium fallacem & Saturnum filiorum occisorem colere nolo, generi meo dedecori sum, & infamiae mihi notam inuro, & quia vnum verum Deum, qui in caelis regnat, adoro & venero, supplicij me macerandum minaris. Non abnuimus, non renitimus, non negamus Christum filium Dei ad hoc descēdisse de caelo ad terras, ut à terris homo ad caelos possit ascendere. Ideoque istas vanas effigies omnes, quas colitis sine causa, proculcans pedibus meis, Deo me omnipotenti subieci.

Tiburtius
illefus cal-
cat pedibus
prunas.

Tunc Fabianus iussit ante pedes eius carbonem ardentem effundi, & ait ad eum: Elige tibi vnum de duobus, aut thura his carbonibus impone, aut pedibus super eos nudis incede. Tiburtius itaque faciens crucis Christi signum, constanter super eos nudis ingressus est plantis, dixitque praefecto: Deponere infidelitatem, & disce quia hic solus est Deus, quem confitemur creaturis omnibus dominari. Tu vero, si potes, mitte manum in aquam calidam in nomine Iouis tui, & si potest Iupiter deus tuus, faciat te non sentire ardorem. Nam mihi quidem in nomine Domini mei Iesu Christi videtur, quod super flores roseos gradiar, quia creatura ipsa creatoris sui famulatur imperio. Fabianus dixit: Quis ignorat artem magicam vos docuisse Christum vestrum? Tiburtius ait: Obmutescere infelix, & noli auribus meis has irrogare iniurias, ut audiam te rabido ore latrantem, vel nominare sanctum & mellissimum nomen. Tunc iratus Fabianus, hanc in eum dictauit sententiam, Blasphemator deorum, & reus atrocium iniuriarum, gladio animaduertatur. Ductus est igitur in viam Lauicanam tertio ab Urbe milliario, & effundens orationem ad Dominum, vno gladij ictu casus decessit, & in eodem loco apparente quodam

Capite trun-
catur.

Christiano sepultus est, quo in loco plurima semper beneficia praestat Christus ad laudem nominis sui usque in praesentem diem.

Castuli
martyrii.

Post haec Torquatus egit, ut Castulus palatij zetarius, sanctorum hospes, apprehenderetur, qui tertio appensus, & tertio auditus, cum in Domini confessione perscreret, missus est in foueam, demissaque super eum massa arenaria, etiam ipse cum palma martyrij migravit ad Christum. Tenentur deinde Marcellianus & Marcus, & ambobus ad stipitem ligatis, in pedes eorum clauis acuti infixi sunt: dixitque ad eos Fabianus infamissimus iudex, Tandem ita confixis stabitis plantis, donec dijs debitum reddatis officium. At illi ad vnum confixi lignum, psallebant dicentes: Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum. Ad quos Fabianus, Deponite, inquit, amen-

Item Mar-
ci & Mar-
celliani.

Psal. 132.

tiam infelices & miserij; & liberate vos à tormentis imminentibus. Cui ambo responderunt: Nunquam tam bene epulati sumus? quia modò cœpimus esse fixi in amore Christi. Utinàm nos sic esse permittas; quandiù huius corporis tegimur indumento. Cumq; transisset vnus dies & nox, & illi in psalmis & hymnis persecerent; iussit ambos vbi stabant, lanceis per latera verberari, atque ità etiam ipsi cum martyrij gloria ad siderea regna migrarunt; sepultiq; sunt via * Appia, milliario secundo ab Vrbe, in loco qui vocatur Ad arenas; quia cryptæ arenarum illic erant; ex quibus Vrbs mœnia struebantur.

*Alij habent, Ardeatina.

His igitur expletis, beatus Sebastianus conuentus est; & quia, vt diximus, videbatur sub chlamyde latere; cum Christi esset dignissimus miles, suggestit de eo præfectus Diocletiano Imperatori. Eum itaque ad se vocans Diocletianus, ait illi; Ego te inter primos in palatio meo semper habui; & tu contra salutem meam in deorum iniuriam hæc tunc laruisti? Sebastianus dixit; Pro salute tua Christum semper colui; & pro statu orbis Romani illum, qui in cælis est, semper adorauit; considerans à lapidibus auxilium petere, insani esse & vani capitis. Tunc iratus Diocletianus, iussit eum duci in medium campum; & ligatum ibi, perindè vt signum, sagittis peti à sagittarijs. Posuerunt ergò eum milites in medio campo; & hinc inde iaculis ad eum repleuerunt; vt insar hericij ex sagittarum densitate hirsutus videretur. Existimantes autem illum mortuum, abiêrunt. Tunc relicta martyris Castuli Zetarij, nomine Irene, abiit noctu, vt corpus tolleretur & sepeliret; & in ueniens eum uiuentem, per scalam excelsum adduxit eum in domum suam, vbi manebat, in palatium; vbi intra paucos dies membrorum omnium integerrimam recuperauit sanitatem. Cumq; Christiani omnes ad eum conuenirent, hortabantur eum abscedere; ille autem oratione facta descendit; & stans super gradus Heliogabali, venientibus Imperatoribus dixit; Iniquis surreptionibus animos imperij vestri templorum pontifices obsident, suggerentes de Christianis falsa commenta, tanquam illi sint Reip. aduersarij; cum illorum orationibus Resp. in melius proficiat & crescat. nõ enim cessant pro imperio vestro & pro salute Romani exercitûs orare. Cum hæc & id genus alia diceret, Diocletianus ait; Tu ne es Sebastianus, quem nos dudum sagittis iusseramus interfici? Sebastianus dixit; Ad hoc me Dominus meus Iesus Christus resuscitare dignatus est; vt conueniam & contester vos coram omni populo, iniusto iudicio persecutionem vestram in Christi famulos ebullire. Tunc iussit eum in hippodromum palatij duci; & tandiù fustibus cædi; donec exhalaret spiritum. Tulerunt autem corpus eius noctu, & in cloacam maximam miserunt; dicentes; Nè fortè Christiani eum sibi martyrem faciant. Porro beatus Sebastianus apparuit in somnis matronæ religiosæ, Lucinæ nomine, dicens ei; In cloaca illa, quæ est iuxta Circum, quære, & ibi inuenies corpus meum pendens in vnco; quod cum leuaueris, perduces ad Catacumbas; & sepelies me in initio cryptæ iuxta vestigia apostolorum. Itaque beata Lucina cum seruis suis media nocte abiit, & eleuans corpus eius, posuit in pileto suo; perductumque ad locum, vbi ille imperauerat, cum omni diligentia sepeliuit; perque dies triginta à sancto loco illo non recessit. Post aliquot autem annos, pace Ecclesiæ reddita, domum suam mutauit in ecclesiam, omnes opes suas pro Christianorum consolatione illi derelinquens; & ecclesiam earum heredem instituens in Christo; qui uiuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Sebastiani insigne martyrii.

Sagittis cõfectus sanatur diuinitus.

Fustibus cõsus reddit spiritum.

VITA S. MAVRI EPISCOPI CAESENATIS,

Authore D. Petro Damiani, Episcopo Ostiensi.

P R A E F A T I O.

Vpientes aliquid scribere ad gloriam Dei nostri de beato Mauro Põtifice, sic auditorum desiderio satisfacere cupimus, vt iuxta digestæ relationis modum, veritati per omnia consulamus. Contemnendus quippe pincerna est, qui dum vini copiam iactat, fœcem quoque puniendam temeritate propinat. Improbos opipator est, qui tanta ambitione alijs conuiuium preparat, vt in semetipsum cœstantis famis incendiũ sequere permittat. Temerarius nihilominus narrator est, qui dum laudum præconijs alios extollere nititur, ipse mergi in falsitatis barathrum non vere-